

Vergaderjaar 1985-1986

19033**Wijziging van de Wet op de rechterlijke organisatie en het Wetboek van Strafvordering (Hoger beroep in strafzaken bij een enkelvoudige kamer)****Nr. 10****NOTA NAAR AANLEIDING VAN HET EINDVERSLAG**

Ontvangen 11 september 1986

1. Algemeen

De leden van de V.V.D.-fractie handhaafden hun in het voorlopig verslag geformuleerde standpunt dat het in zijn algemeenheid juist is dat door invoering van unus-rechtspraak de rechterlijke macht zou worden ontlast. Aldus krijgen de meervoudige kamers meer tijd om ingewikkelde en ernstige zaken te behandelen.

Deze leden konden zich verenigen met de bij nota van wijziging voorgestelde wijziging van artikel 274 Wetboek van Strafvordering, welke beoogt de voorzitter te ontlasten en de rol van de bijzitter bij de ondervraging ter terechtzitting te versterken.

Voornoemde leden onderschreven het aan het wetsvoorstel ten grondslag liggende uitgangspunt dat unus-rechtspraak bij behandeling van kantongerechtsappellen door de rechtbank en collegiale rechtspraak bij de behandeling van rechtbankappellen door het gerechtshof voorop dient te staan. Zij konden meegaan met het voorstel tot openstellen van de mogelijkheid van unus-rechtspraak bij de gerechtshoven voor de behandeling in hoger beroep van overtredingen van artikel 26 van de Wegenverkeerswet.

2. Unus-rechtspraak in hoger beroep

De leden van de V.V.D.-fractie waren van oordeel dat het openbaar ministerie een overwegende, althans belangrijke, rol zou kunnen en moeten spelen bij de verdeling van strafzaken in hoger beroep ter voorkoming van onnodige tijdsverspilling en belasting van het rechterlijk apparaat, het openbaar ministerie en de griffie.

Deze leden merkten in dit verband op dat de voorzitter (van de meervoudige kamer) van de rechtbank of het gerechtshof bij de bepaling welke zaken bij een enkelvoudige kamer aanhangig zullen worden gemaakt, rekening zal moeten houden met de beperkingen van de bevoegdheid van de unus iudex in appel, zoals neergelegd in artikel 426c, tweede lid. De voorzitter prejudicieert als het ware in het hoger beroep van de zaak door verwijzing daarvan naar de enkelvoudige dan wel meervoudige kamer. Naar hun oordeel zal het openbaar ministerie gereeder in staat zijn om de vraag te beantwoorden of de zaak bij de

enkelvoudige kamer dan wel bij de meervoudige kamer aanhangig moet worden gemaakt.

Naar de mening van deze leden moet het openbaar ministerie bevoegd zijn het hoger beroep dat door het openbaar ministerie is ingesteld wegens een naar zijn oordeel in eerste aanleg te laag opgelegde straf of maatregel, zelf bij de meervoudige kamer aan te brengen. Zij vonden de opmerking op blz. 5 van de memorie van antwoord onduidelijk: «Indien het openbaar ministerie van oordeel is dat een zaak niet voor enkelvoudige behandeling in aanmerking komt, kan die zaak – zonder rechterlijke beoordeling vooraf – na bepaling van de dag ter terechtzitting bij de meervoudige kamer aanhangig worden gemaakt.» Naar het oordeel van deze leden houdt artikel 426c, eerste lid, impliciet in dat de voorzitter tevens bepaalt welke zaken bij een meervoudige kamer aanhangig dienen te worden gemaakt. Dit artikellid bepaalt echter niet dat zulks geschiedt «in overleg» of «na overleg» met het openbaar ministerie. Zij wezen op het geval dat het openbaar ministerie moet dagvaarden voor de enkelvoudige kamer, omdat de voorzitter zulks bepaald heeft. Wanneer tijdens de behandeling blijkt dat het openbaar ministerie van mening is dat de straf of maatregel in eerste aanleg niet adequaat of te laag is, dan wel de zaak gecompliceerder blijkt, moet de zaak verwezen worden naar de meervoudige kamer. Naar de mening van deze leden is derhalve de stelling onjuist dat toepassing van artikel 426c, eerste lid, niet veel tijdsbeslag met zich zal brengen.

Tenslotte wezen deze leden erop dat als gevolg van de in artikel 426c, tweede lid, neergelegde beperkingen meer zal worden geappelleerd. Dit bezwaar zou genoegzaam kunnen worden opgevangen, wanneer aan het openbaar ministerie bij de keuze van de appelrechter een grotere rol zou worden toebedeeld.

Naar aanleiding van deze opmerkingen breng ik het volgende naar voren. In antwoord op eerdere opmerkingen van de leden van de V.V.D.-fractie heb ik in de memorie van antwoord de verwachting uitgesproken dat toepassing van artikel 426c, eerste lid, niet veel tijdsbeslag met zich mee zal brengen. Anders dan deze leden veronderstellen is voor het openbaar ministerie een belangrijke taak weggelegd bij de beantwoording van de vraag of een zaak bij de meervoudige dan wel bij de enkelvoudige kamer van het appelcollege moet worden behandeld. Ik blijf bij mijn oordeel dat deze regeling enerzijds zorgvuldige rechtspraak verzekert en anderzijds praktische en doelmatige toepassing zal vinden. Ik zal deze stelling nader toelichten. Nadat hoger beroep is ingesteld, zal het openbaar ministerie als eerste geroepen zijn om te beoordelen of de zaak door een *unus iudex* dan wel door de meervoudige kamer moet worden behandeld. Wanneer het openbaar ministerie van oordeel is dat de zaak bij de meervoudige kamer moet worden aangebracht, zal het deze zaak rechtstreeks bij de meervoudige kamer aanhangig maken. Het openbaar ministerie zal daarbij de in artikel 426b en in artikel 426c, tweede lid, neergelegde voorwaarden voor behandeling door een *unus iudex* in acht nemen. Zo zal het in ieder geval de zaak bij de meervoudige kamer aanhangig maken, wanneer de verdachte in eerste aanleg is vrijgesproken dan wel deze naar het oordeel van het openbaar ministerie in hoger beroep tot een onvoorwaardelijke vrijheidsstraf van langere duur zal moeten worden veroordeeld. In de voorgestelde regeling heeft de president van de rechtbank of het hof dan wel degene die hem vervangt derhalve geen bemoeienis met het aanhangig maken van een zaak bij de meervoudige kamer. Zulks is uit een oogpunt van zorgvuldige rechtspraak niet nodig en uit een oogpunt van doelmatige rechtspleging niet praktisch.

Aan het wetsvoorstel ligt het uitgangspunt ten grondslag dat de rechter zelf beslist of een zaak in hoger beroep in aanmerking komt voor behandeling door een enkelvoudige kamer. Dit uitgangspunt is neergelegd in artikel 426c, eerste lid. De appelrechter bepaalt welke zaken voor behandeling door de *unus iudex* in aanmerking komen. Bij tweede nota van wijziging wordt een wijziging voorgesteld van dit artikellid. Om

systematische en praktische redenen is het beter dat bepaald wordt dat de president van de rechtbank bepaalt welke zaken bij een enkelvoudige kamer aanhangig worden gemaakt. Hij kan zich op grond van artikel 7 van de Wet op de rechterlijke organisatie laten vervangen door de voorzitter van de meervoudige kamer. Indien het openbaar ministerie van mening is dat een zaak door een *unus iudex* dient te worden behandeld, zal het zulks aan de president van de rechtbank of het hof voorstellen. Ik heb in dit verband de veronderstelling uitgesproken dat tussen rechter en openbaar ministerie afspraken zullen worden gemaakt welke typen zaken in de regel door een *unus iudex* zullen kunnen worden behandeld. Zulke afspraken maken een praktische toepassing van artikel 426c, eerste lid, mogelijk. De voorgestelde regeling voorziet derhalve in een zorgvuldige en doelmatige keuze van de wijze van behandeling van het hoger beroep. De zaak wordt aangebracht waar zij het beste kan worden behandeld. Verwijzing van een zaak naar de meervoudige kamer, doordat naar achteraf blijkt deze niet geschikt is voor afdoening in hoger beroep door één rechter, zal naar mijn verwachting dan ook weinig voorkomen.

Versterking van de rol van het openbaar ministerie is dus niet nodig; deze is groot genoeg om een goede toepassing van de voorgestelde regeling mogelijk te maken.

Thans ga ik nog in op het laatste argument voor versterking van de rol van het openbaar ministerie: het opvangen van het bezwaar dat het bepaalde in artikel 426c, tweede lid, hoger beroep zou aanzuigen. Dit argument kan ook los van hetgeen hiervoor is betoogd geen stand houden. Het is kennelijk gegrond op de veronderstelling dat als gevolg van de in dit artikellid neergelegde beperkingen het door de verdachte ingestelde hoger beroep hem niet zal schaden, als het hem niet zal baten. Deze veronderstelling mist evenwel feitelijke grondslag. De veronderstelde toename van hoger beroep kan slechts het hoger beroep bij het gerechtshof tegen vonnissen van de politierechter betreffen, omdat in de praktijk de in artikel 426c, tweede lid, neergelegde beperkingen de enkelvoudige kamer van de rechtbank bij de berechting van kantongerechts-overtredingen nauwelijks regaderen. Wanneer nu de verdachte hoger beroep instelt tegen een vonnis van de politierechter terzake van overtreding van artikel 26 van de Wegenverkeerswet, moet hij rekening houden hetzij met meervoudige behandeling van zijn zaak gelet op de ernst daarvan – en dan gelden deze beperkingen niet – hetzij met de mogelijkheid dat de *unus iudex* hem veroordeelt tot een zwaardere straf, niet zijnde een vrijheidsstraf, waarvoor geen beperkingen gelden. Het risico dat een door de verdachte ingesteld hoger beroep voor hem nadeliger uitpakt, blijft dus bestaan.

Tenslotte vroegen de leden van de V.V.D.-fractie aandacht voor het verschijnsel dat er irreële en vexatoire hoger beroepen worden ingesteld. Het was hun uit navraag bij de rechterlijke macht en het openbaar ministerie gebleken dat dit veel voorkomt. Deze leden waren tot de conclusie gekomen dat het ernstige overweging verdient om ook in strafzaken een hogere appelgrens in te voeren ter ontlasting van het rechterlijk apparaat en het openbaar ministerie. Zij vroegen naar mijn bereidheid om hiernaar een onderzoek in te stellen en te zijner tijd met voorstellen te komen.

Ter aanvulling van hetgeen ik hierover al in de memorie van antwoord heb opgemerkt, breng ik naar voren dat een wetsvoorstel in voorbereiding is dat onder meer voorziet in verhoging van de appelgrens terzake van kantongerechts-overtredingen. Ik ben voornemens bij die gelegenheid nader op deze problematiek in te gaan.

3. Artikel 426d

De leden van de V.V.D.-fractie bepleitten een wijziging van artikel 426d, in dier voege dat de *unus iudex* de bevoegdheid krijgt op een latere

datum dan de dag van de behandeling mondeling uitspraak te doen. Van het tijdstip van de uitspraak zou op de zitting mededeling moeten worden gedaan. De uitspraak zou niet later dan acht dagen na de zittingsdatum mogen plaatsvinden. Zo'n wijziging zou de enkelvoudige kamer meer ruimte kunnen geven, terwijl er van de zijde van de verdachte en diens raadsman geen bezwaar tegen zal bestaan.

Het voorgestelde artikel 426d is ontleend aan artikel 378 inzake het geven van mondeling vonnis door de politierechter. Mij is niet gebleken dat in het strafgeding voor de politierechter behoefte bestaat aan een voorziening, zoals door deze leden voorgesteld. Wanneer mocht blijken dat aan een dergelijke voorziening behoefte bestaat, zal ik met voorstellen dienaangaande komen.

De Minister van Justitie,
F. Korthals Altes